

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΥΠΟΘΕΣΗ Κ. κατά ΕΛΛΑΔΟΣ
(υπ' αριθμ. 51473/99 αίτηση)

ΑΠΟΦΑΣΗ (συμβιβασμός)
Στρασβούργο, 6 Ιουνίου 2002

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 44 παρ. 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποβληθεί μόνο σε τυπικές αλλαγές.

Επί της υπόθεσης Κ. κατά Ελλάδος,
Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα) το οποίο συνεδρίασε παρουσία των :
Κα F. TULKENS, πρόεδρος
Κύριοι C.L. ROZAKIS, P. LORENZEN, κα N. VAJIC, κύριοι
E. LEVITS, A. KOVLER, V. ZAGREBELSKY, δικαστές και
του κυρίου S. NIELSEN, γραμματέα τμήματος,
Αφού συσκέφθηκε στο συμβούλιο της 16^η Μαΐου 2002,
εκδίδει την παρακάτω απόφαση η οποία υιοθετήθηκε κατά
την παραπάνω ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Στις 23 Ιουνίου 1999 το Δικαστήριο επιλήφθηκε της υπ' αριθμ. 51473/99 αίτησης που κατέθεσε ο κος Ε.Κ. («ο αιτών») έλληνας υπήκοος, κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, βάσει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η ελληνική κυβέρνηση («η κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον σύμβουλο της κο Σ. Σπυρόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο αιτών παραπονείται, υπό το πρίσμα των άρθρων 6§1 της Σύμβασης και 1 του Πρωτοκόλλου Νο 1, για την άρνηση των αρμοδίων αρχών να συμμορφωθούν με την απόφαση του Εφετείου που ανακαλεί την απαλλοτρίωση του οικοπέδου του, καθώς και την απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας που καλεί την διοίκηση να άρει το βάρος που βαρύνει την ιδιοκτησία του.

4. Η αίτηση κατατέθηκε στο δεύτερο τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52§1 του κανονισμού). Στα πλαίσια του τμήματος, το σώμα που ανέλαβε να εξετάσει την υπόθεση (άρθρο 27 παρ. 1 της Σύμβασης) συστήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 1 του κανονισμού.

5. Με απόφαση της 21^{ης} Ιουνίου 2001, το Δικαστήριο κήρυξε την αίτηση δεκτή.

6. Την 1^η Νοεμβρίου 2001, το Δικαστήριο τροποποίησε την σύνθεση των τμημάτων του (άρθρο 25§1 του κανονισμού). Η παρούσα αίτηση ανατέθηκε στο πρώτο τμήμα όπως ανασυγκροτήθηκε (άρθρο 52§1).

7. Ο αιτών και η Κυβέρνηση κατέθεσαν τις γραπτές παρατηρήσεις τους επί της ουσίας της υπόθεσης (άρθρο 59 παρ. 1 του κανονισμού).

ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

8. Ο αιτών γεννήθηκε το 1929 και διαμένει στη Θεσσαλονίκη.
9. Στις 16 Αυγούστου 1979, ο υπουργός δημοσίων έργων τροποποίησε το ρυμοτομικό σχέδιο κάποιας συνοικίας της Θεσσαλονίκης με σκοπό ένα οικόπεδο συνολικής επιφανείας 4.272 τμ. να χρησιμοποιηθεί για την ανοικοδόμηση σχολείου.
10. Στις 18 Σεπτεμβρίου 1984, με κοινή απόφαση του υπουργού Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας, το ελληνικό Κράτος προέβη στην απαλλοτρίωση του επίδικου οικοπέδου, με σκοπό να επιτραπεί η υλοποίηση του σχεδίου που προβλεπόταν από το ρυμοτομικό σχέδιο. Απαλλοτριώθηκαν 3.217 τμ. από τον αιτούντα.
11. Στις 31 Ιουλίου 1991, το Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης προσδιόρισε την προσωρινή τιμή μονάδος αποζημίωσης ανά τετραγωνικό μέτρο σε 115.000 δραχμές.
12. Βάσει του άρθρου 11§1 του υπ' αριθμ. 797/1971 νομοθετικού διατάγματος, η απαλλοτρίωση ήρθη αυτοδικαίως λόγω μη καταβολής της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης εντός της προθεσμίας των δέκα-οκτώ μηνών μετά τη δημοσίευση της απόφασης που προσδιόριζε την προσωρινή ή οριστική αποζημίωση.
13. Καθώς η προθεσμία εξέπνευσε χωρίς να έχει καταβληθεί η αποζημίωση στον αιτούντα, το Εφετείο Θεσσαλονίκης μετά από αίτηση του τελευταίου, διαπίστωσε την αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτρίωσης (υπ' αριθμ. 535/1993 απόφαση).

14. Στις 7 Μαΐου 1993, το γραφείο πολεοδομίας απέρριψε την αίτηση του αιτούντος να λάβει άδεια περίφραξης του οικοπέδου του με σκοπό την εγκατάσταση εμπορίου οικοδομικών υλικών.

15. Στις 10 Ιουλίου 1995, ο αιτών καταθέτει στη διεύθυνση χωροταξίας της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης μία αίτηση που στοχεύει αφενός στην επίσημη έκδοση της ανάκλησης της απαλλοτρίωσης και αφετέρου, στην τροποποίηση του ισχύοντος ρυμοτομικού σχεδίου ώστε το βάρος που βαρύνει την ιδιοκτησία του να αρθεί. Με επιστολή της 12^{ης} Οκτωβρίου 1995, η νομαρχία του κοινοποίησε την άρνησή της να ικανοποιήσει την αίτησή του.

16. Στις 27 Νοεμβρίου 1995, ο αιτών καταθέτει στο Συμβούλιο Επικρατείας μία αίτηση ακυρώσεως της παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας.

17. Στις 11 Ιανουαρίου 1999, το Συμβούλιο Επικρατείας δικάωσε μερικώς την αίτηση του αιτούντος. Ειδικότερα, θεώρησε ότι δεν ήταν αναγκαίο η διοίκηση να προβεί στην επίσημη ανάκληση της απαλλοτρίωσης, καθώς η ανάκληση διαπιστώθηκε ήδη με την υπ' αριθμ. 535/1993 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης. Ωστόσο, το Συμβούλιο Επικρατείας κάλεσε την διοίκηση να άρει το βάρος που βαρύνει την ιδιοκτησία του αιτούντος (υπ' αριθμ. 134/1999 απόφαση).

18. Στις 21 Οκτωβρίου 1999, η νομαρχία κάλεσε τον αιτούντα να της υποβάλλει το τοπογραφικό σχέδιο του οικοπέδου του. Ο αιτών υλοποίησε το αίτημα αυτό στις 2 Νοεμβρίου 1999.

19. Στις 13 Ιουνίου 2000, το συμβούλιο πολεοδομίας της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης γνωμοδότησε θετικά για την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου με σκοπό την άρση του βάρους που βαρύνει την ιδιοκτησία του αιτούντος. Ο φάκελος διαβιβάστηκε στη συνέχεια στην αρμόδια διοικητική αρχή η οποία με απόφαση της 14^{ης} Νοεμβρίου 2000, τροποποίησε το ρυμοτομικό σχέδιο και ήρε το βάρος που βαρύνει το επίδικο οικόπεδο. Στις 15 Νοεμβρίου 2000, η απόφαση αυτή διαβιβάστηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης με σκοπό να δημοσιευθεί. Η δημοσίευση πραγματοποιήθηκε στις 2 Μαρτίου 2001.

20. Κατά την συνεδρίαση της 8^{ης} Οκτωβρίου 2001, το δημοτικό συμβούλιο της περιοχής απέρριψε την αίτηση του αιτούντος που στόχευε στην απόκτηση πιστοποιητικού που θα του ήταν απαραίτητο για την απόκτηση άδεια ανοικοδόμησης, για το λόγο ότι το οικόπεδο ήταν προοριζόταν για την κατασκευή σχολείου.

21. Με επιστολή της 18^{ης} Οκτωβρίου 2001, ο νομάρχης διέταξε το γραφείο πολεοδομίας της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης να μην χορηγήσει άδεια ανοικοδόμησης στον αιτούντα, για τον λόγο ότι το οικόπεδο του ήταν προορισμένο ως τόπος κατασκευής σχολείου.

22. Με επιστολή της 8^{ης} Νοεμβρίου 2001, το γραφείο πολεοδομίας ενημέρωνε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ότι το βάρος που βάρυνε το επίδικο οικόπεδο είχε αρθεί και ότι σήμερα δεν είχε διαταχθεί καμία αναστολή εργασιών κατασκευής ούτε έκδοσης άδειας ανοικοδόμησης. Επιπλέον, η επιστολή ανέφερε την απόφαση του νομάρχη

της 18^{ης} Οκτωβρίου 2001 και επεσήμαινε ότι έως την ημέρα εκείνη ο αιτών δεν είχε υποβάλλει αίτηση άδειας ανοικοδόμησης.

23. Με την υπ' αριθμ. 9239 απόφαση της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2001, η αρμόδια διοικητική αρχή διέταξε εκ νέου την απαλλοτρίωση του οικοπέδου του αιτούντος.

ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ι. ΠΕΡΙ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΕΝΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

24. Η κυβέρνηση βεβαιώνει ότι λαμβάνοντας υπόψη την δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της 2ας Μαρτίου 2001 της απόφασης με την οποία η διοίκηση ήρε το βάρος που βάρυνε την ιδιοκτησία του αιτούντος, δεν μπορεί αυτός πλέον να ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασης του δικαιώματος του για δίκαιη δίκη ούτε του δικαιώματος του για σεβασμό της περιουσίας του.

25. Ο αιτών απαντά ότι μπορεί να συνεχίζει να ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασης των δικαιωμάτων που εγγυάται η Σύμβαση. Επ' αυτού, αναφέρει ότι παρά την προαναφερθείσα απόφαση, η διοίκηση συνέχισε να συνεχίσει να μπλοκάρει το οικόπεδό του και το απαλλοτρίωσε άλλωστε εκ νέου.

26. Σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης, « το Δικαστήριο δύναται να επιληφθεί μίας αίτησης οποιουδήποτε φυσικού προσώπου (...) που ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασης από κάποιο από τα Υψηλά συμβαλλόμενα Μέρη των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από την Σύμβαση ή τα Πρωτόκολλα της (...)».

27. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατ'αρχήν οι εθνικές αρχές οφείλουν να αναθεωρήσουν μία παραβίαση της Σύμβασης. Επ'αυτού, τίθεται η ερώτηση αν ο αιτών μπορεί να ισχυρίζεται ότι είναι θύμα της παραβίασης, σε όλα τα στάδια της διαδικασίας όσον αφορά την Σύμβαση (βλέπε Μάλαμα κατά Ελλάδος (απόφαση) υπ'αριθμ. 43622/98, 25.11.1999).

28. Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι τα μέτρα που έλαβε η Διοίκηση δεν θεραπεύουν την καθυστέρηση του ελληνικού Κράτους να άρει το βάρος που βάρυνε το επίδικο οικόπεδο. Και αυτό όταν σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες που παρείχε ο αιτών, ο οποίος δεν μπόρεσε ποτέ να ανακτήσει τα δικαιώματα ιδιοκτησίας του επί του επίδικου οικοπέδου το οποίο ωστόσο απαλλοτριώθηκε για μία ακόμα φορά.

29. Σύμφωνα με όσα προηγήθηκαν, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο αιτών μπορεί να συνεχίσει να ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασης των δικαιωμάτων του τα οποία εγγυάται η Σύμβαση. Συνεπάγεται ότι η ένσταση που εγείρει η Κυβέρνηση επ'αυτού δεν μπορεί να στηριχθεί.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6§1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

30. Ο αιτών παραπονείται ότι η εμμένουσα άρνηση των αρμοδίων αρχών να συμμορφωθούν με τις υπ'αριθμ. 535/1993 αποφάσεις του Εφετείου Θεσσαλονίκης και 134/1999 του Συμβουλίου Επικρατείας δεν ανταποκρίνεται στο δικαίωμα του για αποτελεσματική νομική προστασία

όσον αφορά τις αμφισβητήσεις των δικαιωμάτων του αστικού χαρακτήρα. Επικαλείται το άρθρο 6§1 της Σύμβασης, των οποίων τα σχετικά μέρη αναφέρουν τα ακόλουθα :

«Παν πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσις του δικασθή δικάως (...) υπό δικαστηρίου (...) το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

31. Η κυβέρνηση επαναλαμβάνει το επιχείρημά της που ήδη εξέθεσε στο στάδιο της αποδοχής της αίτησης, σύμφωνα με το οποίο, όπως το είχε επισημάνει το Συμβούλιο Επικρατείας με την υπ' αριθμ. 134/1999 απόφαση, η διοίκηση δεν όφειλε να δημοσιεύσει επίσημα την ανάκληση της απαλλοτρίωσης, δεδομένου ότι αυτή είχε ήδη διαπιστωθεί με την υπ' αριθμ. 535/1993 απόφαση του εφετείου Θεσσαλονίκης. Η απόφαση αυτή επέφερε πλήρως τα αποτελέσματά της χωρίς η λήψη διοικητικού μέτρου να είναι απαραίτητη. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, ακόμα και αν η διοίκηση είχε εκδώσει μία παρόμοια απόφαση, ο αιτών δεν είχε κανένα συγκεκριμένο όφελος, δεδομένου ότι το βάρος που βάρυνε την ιδιοκτησία του δεν προερχόταν από την απαλλοτρίωση αλλά από το ρυμοτομικό σχέδιο της 16^{ης} Αυγούστου 1979. Ωστόσο, η Κυβέρνηση βεβαιώνει ότι οι διοικητικές αρχές δεν αρνήθηκαν ποτέ να συμμορφωθούν με την υπ' αριθμ. 134/1999 απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας. Ο χρόνος που παρήλθε μεταξύ της ημερομηνίας αυτής της απόφασης (11 Ιανουαρίου 1999) και της ημερομηνίας κατά την οποία η διοίκηση

συμμορφώθηκε (14 Νοεμβρίου 2000) ήταν λογικός, λαμβάνοντας υπόψη διάφορες διατυπώσεις που ολοκληρώθηκαν (συμβουλή των τοπογραφικών σχεδίων, σύνταξη νέων σχεδίων κτλ.). Ωστόσο, η δημοσίευση της απόφασης της 14^{ης} Νοεμβρίου 2000 στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης της 2ας Μαρτίου 2001 σηματοδότησε την πλήρη εκτέλεση της προαναφερθείσας υπ' αριθμ. 134/199 απόφασης.

32. Το Δικαστήριο επισημαίνει προκαταρκτικώς ότι η αρχή της παρούσας διαφοράς έγκειται στην απαλλοτρίωση του οικοπέδου του αιτούντος, η οποία έλαβε χώρα από μία τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου της συνοικίας για την προσημείωση του εν λόγω οικοπέδου για την κατασκευή σχολείου. Έτσι, το Δικαστήριο δεν μπορεί να θεωρήσει αυτές τις δύο πράξεις, δηλαδή την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου της συνοικίας και την απαλλοτρίωση του οικοπέδου του αιτούντος ότι αποτελούν ένα σύνολο. Πράγματι, ο συνδυασμός αυτών των δύο πράξεων συνιστούν την αδυναμία του αιτούντος να απολαύσει το περιουσιακό αγαθό του. Έτσι, το Δικαστήριο δεν θα υιοθετούσε την άποψη της Κυβέρνησης, σύμφωνα με την οποία πρέπει να εξεταστούν οι λόγοι του αιτούντος μόνο έναντι της εκτέλεσης της υπ' αριθμ. 134/1999 απόφασης του Συμβουλίου Επικρατείας.

33. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο που εγγυάται το άρθρο 6 §1 της Σύμβασης θα ήταν μάταιο αν η εσωτερική έννομη τάξη ενός Συμβαλλόμενου Κράτους επέτρεπε μία οριστική και

υποχρεωτική δικαστική απόφαση να παραμείνει ανενεργή εις βάρος ενός μέρους. Η εκτέλεση μιας απόφασης οποιουδήποτε δικαστηρίου πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της «δίκης» κατά την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ήδη ότι η αποτελεσματική προστασία του δωσίδικου και η αποκατάσταση της νομιμότητας συνεπάγονται την υποχρέωση για την διοίκηση να υπακούσει σε μία απόφαση που εκδόθηκε από το ανώτερο διοικητικό δικαστήριο του Κράτους (βλέπε απόφαση Hornsby κατά Ελλάδος της 19^{ης} Μαρτίου 1997, Συλλογή αποφάσεων 1997 – II, σελ. 510-511, §40 και επόμενα).

34. Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει αφενός ότι η διοίκηση καθυστέρησε σημαντικά να συμμορφωθεί με τις δικαστικές αποφάσεις στις οποίες στηριζόταν ο αιτών για να τονίσει τα δικαιώματά του. Πράγματι, το Δικαστήριο αναφέρει ότι ενώ το Εφετείο Θεσσαλονίκης είχε διαπιστώσει την ανάκληση της απαλλοτρίωσης ήδη από το 1993 και το Συμβούλιο Επικρατείας είχε καλέσει την διοίκηση να άρει το βάρος που βάρυνε το οικόπεδο του αιτούντος ήδη από την 11^η Ιανουαρίου 1999, η σχετική διοικητική απόφαση επήλθε στις 14 Νοεμβρίου 2000 και δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 2 Μαρτίου 2001. Αφενός το Δικαστήριο σημειώνει ότι παρά την τελευταία αυτή απόφαση, η διοίκηση συνέχισε να θεωρεί το εν λόγω οικόπεδο ως μελλοντικό τόπο κατασκευής του σχολείου, μέχρι την ημέρα που το απαλλοτρίωσε εκ νέου.

35. Λαμβάνοντας υπόψη τους λόγους που προηγήθηκαν, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι εθνικές αρχές παρέλειψαν να συμμορφωθούν πραγματικά και εντός εύλογης προθεσμίας στις αποφάσεις υπ' αριθμ. 535/1993 του Εφετείου Θεσσαλονίκης και 134/1999 του Συμβουλίου Επικρατείας, στερώντας έτσι το άρθρο 6§1 της Σύμβασης από οποιοδήποτε χρήσιμο αποτέλεσμα.

Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση αυτού του άρθρου.

III. ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

36. Ο αιτών παραπονείται ότι δεν διαθέτει αποτελεσματικό μέσο προσφυγής σε εθνικό δικαστήριο για να καταγγείλει τις παρανομίες που διαπράχθηκαν από την διοίκηση εναντίον του. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης το οποίο αναφέρει τα κάτωθι :

«Παν πρόσωπο του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

37. Λαμβάνοντας υπόψη την διαπίστωση που αναφέρεται στην παραπάνω παράγραφο 35, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν είναι απαραίτητο να τοποθετηθεί επιπρόσθετα αναφορικά με το άρθρο 13. Οι απαιτήσεις του τελευταίου είναι πράγματι λιγότερο αυστηρές από εκείνες του άρθρου 6§1 και συγχωνεύονται από επί του θέματος (βλέπε μεταξύ άλλων, την απόφαση Sporrang και Lonnooth κατά

Σουηδίας της 23^{ης} Σεπτεμβρίου 1982, σειρά Α Νο 52, σελ. 32, §88).

IV. ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ Νο 1

38. Ο αιτών παραπονείται ότι η εμμένουσα άρνηση των αρμοδίων αρχών να άρουν το βάρος που βαρύνει το οικόπεδο του πλήττει το δικαίωμα σεβασμού της περιουσίας του που εγγυάται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Νο 1 όπου αναφέρονται τα κάτωθι :

«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύϊ Νόμους ούς ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»

39. Η κυβέρνηση βεβαιώνει ότι η διοίκηση δεν είχε ποτέ στην κατοχή της το οικόπεδο του αιτούντος, ο οποίος δεν στερήθηκε ποτέ την ιδιοκτησία του. Ο μόνος περιορισμός που επιβλήθηκε σ'αυτή προερχόταν από το ρυμοτομικό σχέδιο που απαγόρευε οποιαδήποτε χρήση του οικοπέδου που θα μπορούσε να παρακωλύσει την κατασκευή του σχολείου. Ο αιτών δεν μπορούσε να χτίσει επί του

οικοπέδου αλλά μπορούσε ωστόσο να το καλλιεργήσει ή να το νοικιάσει όπως ήταν. Κατά τη γνώμη της κυβέρνησης, πρόκειται για ένα περιορισμό επιβεβλημένο με σκοπό δημόσιας ωφέλειας και σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου Νο 1. Η κυβέρνηση προσθέτει ότι σε κάθε περίπτωση, ο αιτών δεν εκδήλωσε την πρόθεση να οικοδομήσει το οικόπεδό του, ακόμα και μετά την άρση του βάρους που τον βαρύνει.

40. Ο αιτών απαντά ότι είχε χάσει τελείως την επικαρπία του περιουσιακού αγαθού του. Επ'αυτού, αναφέρεται στην άρνηση που αντέταξαν όταν ζήτησε μία απλή άδεια περιφραξης του οικοπέδου του με σκοπό να πουλήσει οικοδομικά υλικά (βλέπε παραπάνω, §14). Προσθέτει ότι η αποδέσμευση του οικοπέδου του ήταν μόνο τυπική και ότι μετά την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, κατέθεσε μία αίτηση άδεια ανοικοδόμησης, η οποία δεν ευώδωσε δεδομένου ότι η αρμόδια διοικητική αρχή του αρνήθηκε την έκδοση του απαραίτητου πιστοποιητικού (βλέπε παραπάνω §20).

41. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Νο 1 που εγγυάται ουσιαστικά το δικαίωμα ιδιοκτησίας, περιλαμβάνει τρεις διαφορετικούς κανόνες (βλέπε κυρίως την απόφαση James και άλλων κατά του Ηνωμένου Βασιλείου της 21^{ης} Φεβρουαρίου 1986, σειρά A Νο 98-B, σελ. 29-30, §37) : ο πρώτος που εκφράζεται στην πρώτη φράση της πρώτης παραγράφου και έχει γενικό χαρακτήρα, αναφέρει την αρχή σεβασμού της ιδιοκτησίας, ο δεύτερος, στη δεύτερη φράση της ίδιας παραγράφου, αφορά την στέρηση της ιδιοκτησίας και την

υποβάλλει σε ορισμένες προϋποθέσεις, όσο για τον τρίτο κανόνα, στην δεύτερη παράγραφο, αναγνωρίζει στα Συμβαλλόμενα Κράτη την εξουσία, μεταξύ άλλων, να διευθετούν την χρήση της περιουσίας σύμφωνα με το γενικό συμφέρον. Ο δεύτερος και ο τρίτος κανόνας που αναφέρονται σε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά προσβολής του δικαιώματος ιδιοκτησίας, πρέπει να ερμηνευθούν υπό το φως της αρχής που καθιερώνεται από τον πρώτο.

42. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι δεν αμφισβητείται ότι υπήρξε στην περίπτωση αυτή μία επέμβαση στο δικαίωμα ιδιοκτησίας του αιτούντος. Ωστόσο, ο χαρακτήρας αυτής της επέμβασης φαίνεται ότι είναι ένα σημείο διαφοράς μεταξύ των μερών. Προκύπτει πράγματι από τα επιχειρήματα της κυβέρνησης ότι η εν λόγω επέμβαση υπάγεται στην πρώτη φράση της πρώτης παραγράφου του άρθρου 1 ή της δεύτερης παραγράφου, ενώ ο αιτών υποστηρίζει ότι υφίσταται μία ολική «στέρηση» ιδιοκτησίας κατά την έννοια της δεύτερης φράσης της πρώτης παραγράφου αυτού του άρθρου. Ότι και αν είναι, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει την αιτιολόγηση αυτής της επέμβασης έναντι των απαιτήσεων του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου Νο 1.

43. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η προαναφερθείσα διάταξη απαιτεί, πάνω απ'όλα και κυρίως, η επέμβαση της δημόσιας αρχής στην επικαρπία του δικαιώματος σεβασμού της περιουσίας να είναι νόμιμη : η δεύτερη φράση της πρώτης παραγράφου αυτού του άρθρου εγκρίνει μία στέρηση ιδιοκτησίας «υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το νόμο», η δεύτερη παράγραφος

αναγνωρίζει στα Κράτη το δικαίωμα να διευθετήσουν την χρήση της περιουσίας θέτοντας σε ισχύ «νόμους». Επιπλέον, η ρύθμιση δικαίου μία από τις βασικές αρχές μίας δημοκρατικής κοινωνίας είναι συνυφασμένη με το σύνολο των άρθρων της Σύμβασης (βλέπε την απόφαση *Ammur* κατά Γαλλίας της 25^{ης} Ιουνίου 1996, Συλλογή αποφάσεων 1996 – III, σελ. 850-851, §50) και ενέχεται την υποχρέωση του Κράτους ή της δημόσιας αρχής να υποκύψουν σε μία απόφαση που εκδόθηκε εναντίον τους (βλέπε *mutatis mutandis*, την προαναφερόμενη απόφαση *Hornsby*, σελ. 511, §41). Συνεπάγεται ότι η ανάγκη διερεύνησης αν τηρήθηκε μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινωνίας και των επιταγών προάσπισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου (βλέπε απόφαση *Sporrong* και *Lonnroch* κατά Σουηδίας, προαναφερόμενη, σελ. 26 §69) μπορεί να γίνει αντιληπτή μόνο όταν αποδεικνύεται ότι η επίδικη επέμβαση τήρησε την αρχή της νομιμότητας και δεν ήταν αυθαίρετη.

44. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι παρά την ανάκληση της απαλλοτρίωσης που επιβλήθηκε στο οικόπεδο του αιτούντος και της απόφασης που τροποποιούσε το ρυμοτομικό σχέδιο της συνοικίας, η ιδιοκτησία του αιτούντος παρέμεινε δεσμευμένη υπέρ της διοίκησης η οποία αρνήθηκε οποιαδήποτε χρήση του οικοπέδου που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την προσημείωση για την κατασκευή του σχολείου. Ωστόσο, το επίδικο οικόπεδο απαλλοτριώθηκε εκ νέου. Σίγουρα, το Δικαστήριο δεν μπορεί να προδικάσει όσον αφορά την νομιμότητα για την

νέα αυτή διαδικασία απαλλοτρίωσης. Ωστόσο μπορεί να παρατηρήσει ότι από το 1993, όταν το εφετείο της Θεσσαλονίκης διαπίστωσε την ανάκληση της απαλλοτρίωσης, έως την 12^η Δεκεμβρίου 2001, ημερομηνία κατά την οποία η τελευταία εκδόθηκε εκ νέου, το Κράτος στέρησε από τον αιτούντα την επικαρπία της περιουσίας του χωρίς καμία νόμιμη βάση κατά το εσωτερικό δίκαιο. Επ'αυτού, το Δικαστήριο θεωρεί ότι το ρυμοτομικό σχέδιο της συνοικίας το οποίο θα παραμείνει σε ισχύ έως τις 2 Μαρτίου 2001, αποτελούσε μία νόμιμη βάση κατά την έννοια του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου Νο 1 δεδομένου ότι και αυτό δεν είχε πια λόγο ύπαρξης μετά την απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας της 11^{ης} Ιανουαρίου 1999.

45. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η επίδικη επέμβαση δεν ήταν νόμιμη. Μία παρόμοια κατάληξη το απαλλάσσει από την διερεύνηση αν τηρήθηκε η δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων γενικού συμφέροντος της κοινωνίας και τις επιταγές προάσπισης των ατομικών δικαιωμάτων (βλέπε Ιατρίδης κατά Ελλάδος υπ' αριθμ. 31107/96§62, 1999-II0, Έτσι, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου Νο 1.

V. ΠΕΡΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

46. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,
«Αν το Δικαστήριο θεωρήσει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνο εξαφάνιση των συνεπειών αυτής της

παραβίασης, το Δικαστήριο χορηγεί στο ζημιωθέν μέρος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

47. Ως υλική ζημία, ο αιτών απαιτεί το ποσό των 245.640.000 δραχμών. Επιπλέον ζητά το ποσό των 50.000.000 δραχμών ως ηθική βλάβη. Τέλος ζητά 1.000.00 δραχμές για δικαστικά έξοδα που κατέβαλε στα εθνικά δικαστήρια και βεβαιώνει ότι δεν πλήρωσε ακόμα τον δικηγόρο του για την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.

48. Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι αν στο μέτρο που το Δικαστήριο διαπίστωνε μία παραβίαση του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου Νο 1, έπρεπε να δώσει την δυνατότητα στα μέρη να παρουσιάσουν συμπληρωματικές παρατηρήσεις σχετικά με το θέμα της δίκαιης ικανοποίησης.

49. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι το θέμα της εφαρμογής του άρθρου 41 δεν υφίσταται. Κατά συνέπεια, επιφυλάσσεται επ'αυτού και προσδιορίζει την μεταγενέστερη διαδικασία λαμβάνοντας υπόψη την πιθανότητα να έρθουν σε συμφωνία η Κυβέρνηση και ο αιτών (άρθρο 75§1 του κανονισμού).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. Απορρίπτει την ένσταση πρώτης συζήτησης της Κυβέρνησης,
2. Αποφαίνεται ότι υπάρχει παραβίαση του άρθρου 6§1 της Σύμβασης,
3. Αποφαίνεται ότι δεν επιβάλλεται να εξετάσει την υπόθεση και υπό το πρίσμα του άρθρου 13 της Σύμβασης,

4. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου Νο 1,
5. Αποφαίνεται ότι το θέμα της εφαρμογής του άρθρου 41 της Σύμβασης δεν υφίσταται, κατά συνέπεια,
 - α) επιφυλάσσεται πλήρως,
 - β) καλεί την κυβέρνηση και τον αιτούντα να υποβάλλουν εγγράφως εντός έξι μηνών, τις παρατηρήσεις τους επί του θέματος και ειδικότερα, να του κοινοποιήσουν οποιαδήποτε συμφωνία που ενδεχομένως θα καταλήξουν,
 - γ) επιφυλάσσεται της μεταγενέστερης διαδικασίας και εξουσιοδοτεί τον πρόεδρο του τμήματος να την προσδιορίσει αν παραστεί ανάγκη.

Συντάχθηκε στη γαλλική στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 6 Ιουνίου 2002 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού.

Υπογραφή του γραμματέα : Screb NIELSEN

Υπογραφή της προέδρου : Françoise TULKENS

Επίσημη μετάφραση από επικυρωμένο αντίγραφο εκδοθέν στο Στρασβούργο στις 06/06/2002.

Η μεταφράστρια : Β. Αθανασοπούλου

Αθήνα, 27/08/2002.